

Mitä Kalajoen kalatalouden hyväksi voidaan tehdä ?

Kalajoen vesienhoitoryhmän juhlakokous 3.5.2023,
Ylivieskan kaupungintalo

Eero Hakala, ProAgria Keski-Pohjanmaa ry:n Kalatalouskeskus

Kalajoen vesistöalueen keskeisimmät vesialueet ja niiden kalasto

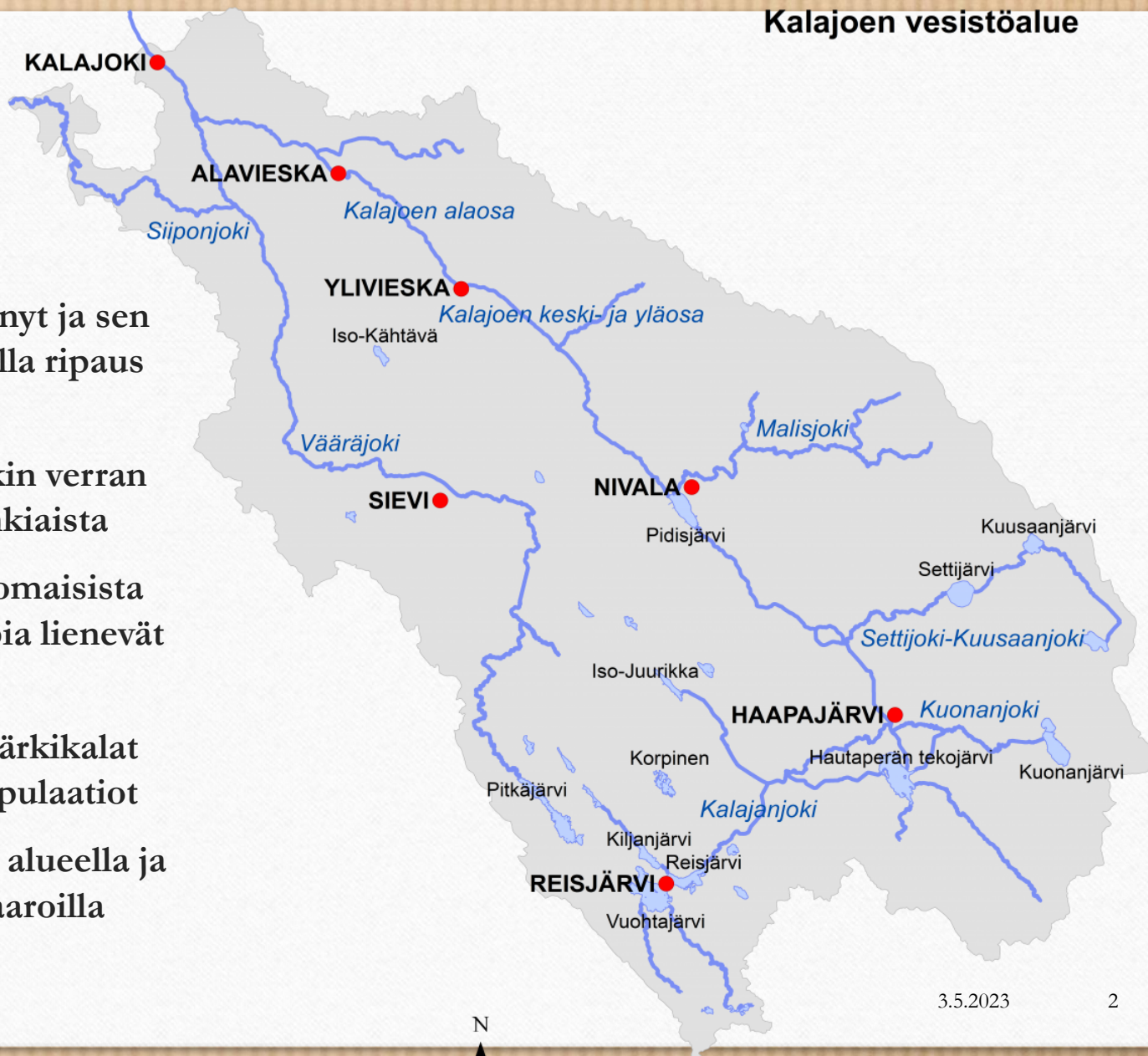
Kalajokeen noussut lohikanta on hävinnyt ja sen (vaeltavasta) taimenkannasta saattaa olla ripaus jäljellä Lohijoella

Kalajoen alaosille nousee edelleen jonkin verran vaellussiikaa ja merkittävämmiin nahkiaista

Sisävesien kalakannat koostuvat tavanomaisista järvi- ja jokikaloista, joista tavoitelluimpia lienevät kuha, ahven ja hauki

Monilla rehevillä joki- ja järviolueilla särkikalat muodostavat huomattavimmat kalapopulaatiot

Jokirapua esiintyy laajemmin Vääräjoen alueella ja paikoittain joillain pääuoman sivuhaaroilla

KALAJOEN KALATALOUSALUEEN ALUEELLA OLEVAT JA TODETUT NS. JALOKALOJEN NYKYISET ELINALUEET

Lähteet; Pohjakartta:

<http://www.meidankalajoki.fi/kalajoen-vesistoalue>

Esiintymistiedot: Kalajoen
kalatalousalueen käyttö- ja
hoitosuunnitelma 2022-2024,
SYKE Koekalastusrekisteri

Mitä Kalajoen kalakantojen eteen voidaan tehdä?

Keinoja vesialueiden tilan kohentamiseksi on mm. esitelty luettelon muodossa Oulujoen-Iijoen vesienhoitoalueen toimenpideohjelmassa 2022–2027 :

Vesimuodostuma	Fosforikuorman vähentämistarve %	Typpeikuorman vähentämistarve %	Maatalous	Metsätalous	Haja-asutus	Yhdyskunnat	Teollinen- ja kaivostointi	Turvetoimitus	Happamuuden hallinta	Muiden toimenpiteiden tarve	Lisätieto
VIRTAVEDET											
Erkkijärven laskuoja*	30-50	> 50	+++	-	-	-	-	-	-	Virtavesikunnostus, kalankulun edistäminen, vedenpidätyskyky maatalous	
Eteläjoki_Vuohio	< 10	< 10	-	-	-	-	-	-	-	Virtavesikunnostus	
Hinkuanjoki	< 10	< 10	+	+	-	-	-	-	-		
Jänviija*	> 50	> 50	+++	++	-	-	-	-	++	Virtavesikunnostus, maatalous: vedenpidätyskyky	
Kalajanjoki*	30-50	< 10	+++	-	-	-	-	-	-	Virtavesikunnostus, kalankulun edistäminen, säännöstelyn kehittäminen	
Kalajoen alaosa	> 50	30-50	+++	-	-	-	-	-	++	Virtavesikunnostus, säännöstelyn kehittäminen	
Kalajoen keski- ja yläosa*	30-50	10-30	+++	-	-	-	-	-	-	Kalankulun edistäminen, säännöstelyn kehittäminen	
Karsikasjoja*	30-50	> 50	+++	+	-	-	-	-	-	Virtavesikunnostus, maatalous: vedenpidätyskyky	
Kesonoja*	> 50	> 50	+++	++	-	-	-	-	-	Virtavesikunnostus, maatalous: vedenpidätys	
Kiljanjoki_Kotijoki*	< 10	10-30	+++	-	-	-	-	-	-	Virtavesikunnostus	
Kuonanjoki	30-50	< 10	++	++	-	-	-	-	-	Virtavesikunnostus, kalankulun edistäminen	
Lestinpuro	10-30	10-30	++	+	-	-	-	-	-	Virtavesikunnostus, maatalous: vedenpidätyskyky	
Levonperän-kanava_Juunkkaajoja*	< 10	< 10	++	++	-	-	-	-	-	Virtavesikunnostus, säännöstelyn kehittäminen	
Malisjoki	> 50	> 50	+++	-	-	-	-	-	-	Virtavesikunnostus, kalankulun edistäminen, maatalous: vedenpidätyskyky	
Nevanoja	30-50	10-30	+	++	-	-	-	-	-	Virtavesikunnostus, maatalous: vedenpidätyskyky	
Pyhäsoja	> 50	30-50	++	++	-	-	-	-	-	Virtavesikunnostus, maatalous: vedenpidätyskyky	
Settijoki_Kuusaanjoki	> 50	10-30	++	++	-	-	-	-	-	Virtavesikunnostus, kalankulun edistäminen, säännöstelyn kehittäminen	
Siponjoki	30-50	30-50	++	-	-	-	-	-	++		
Syväoja	< 10	< 10	+	(+)	-	-	-	(+)	+		(+) Happamuus
Vääräjoki	30-50	< 10	+++	-	-	-	-	-	++		

Näistä keinoista pidän ensisijaisimpina:

- tulvariskien hallintaan kuuluvia toimia latvavesillä eli vedenpidätyskyvyn lisäämisen ja tilapäisen varastoinnin maastoon (metsä ja peltomaiden ojastoihin)
- lyhytaikaisissäsäännöstelyn loiventamista padoilla sekä säännöstelykäytäntöjen luonnonrytmistämistä altailla ja säännöstellyillä järvillä
- Kunnostustoimia muutetuilla uomastoilla (purot, ojat, norot) ja kunnostusten täydennyksiä isommilla vesillä
- Vedenlaatua parantavia toimia niin vesillä kuin niiden partaillakin (ottaen huomioon eloperäisen humusaineiden huuhtoutumien ehkäisy)

3.5.2023

4

Mitä Kalajoen kalakantojen eteen voidaan tehdä?

Keinoja vesialueiden ja kalakantojen tilan kohentamiseksi on esitelty myös Kalajoen kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa vuosille 2022-2024 (Eliisa Rantanen, PMKL 2021):

Osatavoite 1. **Kalastukselle keskeisten lajien**, kuten siian, ahvenen, hauen, kuhan, lahnan ja särjen **kannat pysyvät elinvoimaisina**. Hauki-, ahven-, kuha-, lahna- ja särkikannat perustuvat **turvattuun luonnonvaraiseen lisääntymiseen**. Siikakannoista planktonsiian saaliit perustuvat luonnonvaraiseen lisääntymiseen ja istutuksiin, joita jatketaan. **Vaelluskalakantojen (lohi, taimen, siika) elinvoimaisuus perustuu luonnonvaraiseen lisääntymiseen**, joka edellyttää kalojen pääsyn lisääntymiskelpoisille alueille. Nykyisellään Kalajoen vesistöalueella ei tätä mahdollisuutta vaelluskaloilla ole. **Tavoitteena on mahdollistaa kalojen kulku alueille, joilla on lisääntymispaikkoja, sekä poikasille sopivia elinympäristöjä.**

Osatavoite 2. **Alueen keskeisistä kalakannoista saadaan suunnittelukauden aikana uutta käyttökelpoista tietoa**, jota voidaan hyödyntää seuraavaa suunnittelukautta koskevien kalastuksen ohjaukseen ja kalakantojen hyödyntämiseen liittyvien tavoitteiden asettamisessa. Tiedon tarpeet liittyvät erilaisten ohjaus-hoitotoimien toimivuuden ja riittävyyden arviointiin. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.

Osatavoite 3. **Kaupallisen kalastuksen houkuttelevuus ja toimintaedellytysten parantaminen**. Toteutumista mitataan kalastajamäärien ja saaliiden perusteella. Tavoitteena on mahdollistaa päätoimisten (I- ja II-ryhmän) kaupallisten kalastajien toiminta myös alueen sisävesistöissä. **Tavoitteena on vajaan hyödynnettyjen lajien, kuten särkikaloiden, kalastuksen vakiinnuttaminen osaksi alueen kaupallista kalastusta.**

Osatavoite 4. **Alue säilyy ja kehittyy kiinnostavana vapaa-ajankalastuksen kohteena**. Vapaa-ajankalastus ja opastoiminta tuottavat lupatuloja vesialueiden omistajille ja kalavesien hoitoon. Pyrkimyksenä on pitää alueen vapaa-ajankalastuksen määrä vähintään suunnittelukautta edeltävällä tasolla. Toteutumisen mittaamista tarkennetaan myöhemmin, kun alueen vapaa-ajankalastuksen saaliista saadaan parempaa tietoa.

Osatavoite 5. **Osakaskuntien ja muiden omistajayksiköiden järjestäytyminen ja vesialueiden yhdistäminen nykyistä isompiin kokonaisuuksiin käynnistyy**. Tämä on käytännössä edellytys sille, että alueelle saadaan myöhemmin muodostettua yhtenäislupa-alueita, jotka lisäävät alueen houkuttelevuutta vapaa-ajankalastuskohteena ja tuovat lisää lupatuloja kalatalousalueelle ja vesialueen omistajille. Toteutumista mitataan ensivaiheessa järjestäytyneiden osakaskuntien pinta-alan kehittymisellä, suunnittelukauden jälkimmäisellä osalla yhtenäislupa-alueiden pinta-alan kehityksenä ja myytyjen lupien tuottona. Tavoitteina on ko. pinta-alojen kasvava suuntaus.

Osatavoite 6. **Kalatalousalue tuntee alueen kalastajarakenteen ja heidän saaliinsa** kohtuullisella tarkkuudella. Tämä on tietoon perustuvan kalastuksen ohjauksen ja sääntelyn ydin. Parannettavaa on erityisesti vapaa-ajankalastukseen liittyvien tietojen kohdalla. Tämä osatavoite on pitkän tähtäimen tavoite, jonka toteutumista voi edistää mm. sähköisten saalistietojen keruujärjestelmien kehittyminen. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.

3.5.2023

5

Kalajoen vesistöalueen vesienhoidon tilatavoitteet vuoteen 2027

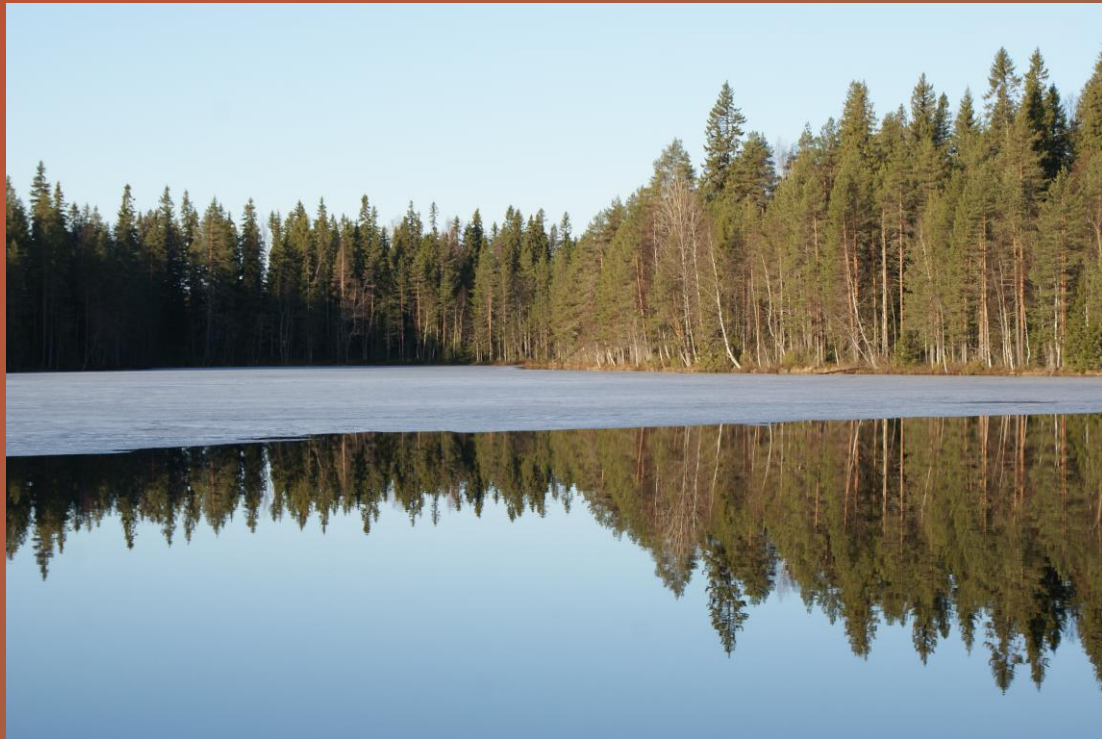
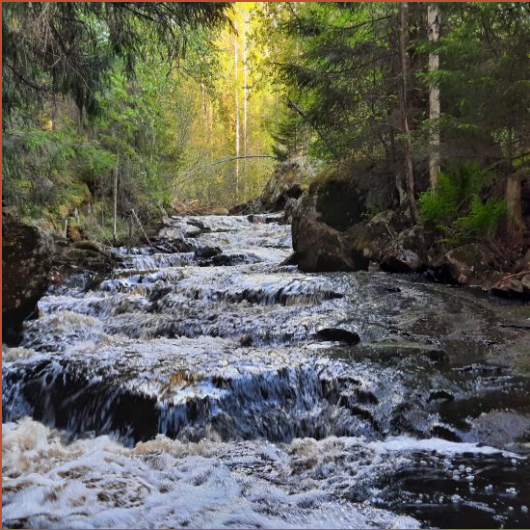
Vesimuodostuma	Ekologinen tila 2019	Alkuperäinen tavoite	Päivitetty tavoite	Perustelu poikkeavalle tilatavoitteelle
VIRTAVEDET				
Erkkisjärven lasikuoja* (L)	Välttävä*	2027	2027 jälkeen	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Eteläjoki_Vuohio (L)	Tyydyttävä	2021	2027	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Hinkuanjoki (L)	Hyvä (R)	2021	Tilan säilyttäminen	-
Järvioja* (L)	Välttävä*	2027	2027 jälkeen	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Kalajanjoki* (L)	Tyydyttävä*	2027	2027	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Kalajoen alaosa (HgS)	Tyydyttävä	2021	2027	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Kalajoen keski- ja yläosa* (L)	Tyydyttävä*	2021	2027	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Karsikasuoja* (L)	Välttävä*	2027	2027 jälkeen	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Kesonoja* (L)	Välttävä*	2027	2027 jälkeen	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Kiljanjoki_Kotijoki* (L)	Tyydyttävä*	2021	2027	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Kuonanjoki (L)	Tyydyttävä	2021	2027	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Lestinpuro (L)	Tyydyttävä	2021	2027	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Levonperäkanava_Juonikkaoja* (L)	Tyydyttävä*	2027	2027	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Malisjoki (L)	Välttävä	2027	2027 jälkeen	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Nevanoja (L)	Tyydyttävä	2021	2027	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Pyhäoja (L)	Tyydyttävä	2027	2027	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Settijoki_Kuusaanjoki (L)	Tyydyttävä	2021	2027	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Siiponjoki (L)	Tyydyttävä	2021	2027	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Syväoja (L)	Hyvä (R)	2027	Tilan säilyttäminen	-
Vääräjoki (L)	Hyvä (R)	2021	Tilan säilyttäminen	-
JÄRVET				
Erkkisjärvi (L)	Välttävä	2027	2027 jälkeen	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Hautaperän tekojärvi** (HgYM)	Tyydyttävä**	2021	2027	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Iso-Juonikka* (L)	Tyydyttävä*	2027	2027	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Iso-Kähtävä (L)	Hyvä (R)	2021	Tilan säilyttäminen	-
Kangaspuunjärvi (L)	Hyvä (R)	2015	Tilan säilyttäminen	-
Kiljanjärvi (L)	Tyydyttävä	2015	2027	Alkuperäinen tavoite 2015, edelleen tyydyttävä. Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Korpinen** (L)	Tyydyttävä**	2027	2027	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Kuonanjärvi (L)	Hyvä (R)	2021	Tilan säilyttäminen	-
Kuusaanjärvi (L)	Tyydyttävä	2021	2027	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Köyhänjärvi (L)	Hyvä (R)	2021	Tilan säilyttäminen	-
Pidisjärvi (HgS)	Välttävä	2027	2027 jälkeen	Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Saarin (L)	Tyydyttävä	2015	2027	Alkuperäinen tavoite 2015, edelleen tyydyttävä. Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Settijärvi (L)	Tyydyttävä	2015	2027	Alkuperäinen tavoite 2015, edelleen tyydyttävä. Vesiympäristön elpyminen vie aikansa
Vuontajärvi (L)	Tyydyttävä	2015	2027	Alkuperäinen tavoite 2015, edelleen tyydyttävä. Vesiympäristön elpyminen vie aikansa

Eero Hakala, Keski-Pohjanmaan kalatalouskeskus

Lähde: Laine A. (toim.), Aronsuu K (toim.), 2021

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

RAPORTTEJA 9 | 2022
Oulujoen-läijoen vesienhoitoalueen toimenpideohjelma vuosille 2022–2027
Osa 1. Lähtökohdat toimenpiteiden suunnittelulle
Osa 2. Vesienhoidon toimenpiteet s. 26

Yhteenvedo

Kalajoen vesistöalueen kalatalouden tilan parantaminen edellyttää yhteistä ”tilannekuvaa” ja näkemystä yhteisestä hyvästä kaikilta vesien ja niiden eliöstöjen (ml. kalat) tilaan vaikuttavilta ihmisiltä.

Sellaiset on kirjattu em. suunnitelmiin ja ohjelmiin.

Sekä puuhia näiden tavoitteiden toteuttamiseksi.

Luonto kyllä hoitaa oman osansa, kun sille antaa tilaa ja aikaa.